

Vychodilová, Zdeňka

Přínos Miloslava Krbce české slavistice

Slavica litteraria. 2012, vol. 15, iss. 2, pp. [55]-59

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/125902>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZDEŇKA VYCHODILOVÁ

PŘÍNOS MILOSLAVA KRBCE ČESKÉ SLAVISTICE**MILOSLAV KRBEC'S CONTRIBUTION TO CZECH SLAVONIC STUDIES****Abstrakt**

Příspěvek představuje M. Krbece především jako zasvěceného znalce a bibliografa díla J. Dobrovského, ale také jako erudovaného rusistu a odborníka v oblasti ruské fonetiky a historické mluvnice ruštiny. Upozorňuje též na badatelskou pozůstalost M. Krbece, uloženou v archivu knihovny Centra Aletti v Olomouci.

Abstract

The paper presents Mr. M. Krbec in particular as bibliographer, and well informed expert on the work of Josef Dobrovský, but both, as erudite Russianist and specialist in the field of Russian phonetics and historical Russian grammar. Moreover, it points out to Krbec's researcher inheritance filed at the library archives of Aletti Center in Olomouc.

Klíčová slova

Miloslav Krbec ■ Josef Dobrovský ■ slavistika

Keywords

Miloslav Krbec ■ Josef Dobrovský ■ Slavonic studies

PhDr. Miloslav Krbec, CSc., docent a dlouholetý člen katedry českého jazyka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, zasvětil celou svou badatelskou dráhu zkoumání života a díla Josefa Dobrovského a je tedy právem považován za jednoho z největších znalců a bibliografů Dobrovského díla u nás i ve světě.

Miloslav Krbec se narodil v Olomouci 3. srpna 1924, studoval na Slovanském gymnáziu, dva válečné roky prožil v totálním nasazení. Vysokoškolské studium bohemistiky a rusistiky započal na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, po prvních státních zkouškách pak přešel na obnovenou filozofickou fakultu do Olomouce a stal se jedním z jejích prvních absolventů. V r. 1949 byl přijat jako asistent Slovanského semináře Filozofické fakulty UP. V roce 1950 obhájil rigorózní práci a postupně pak působil jako asistent a odborný asistent na katedře klasické filologie FF

UP, na VŠP v Olomouci a na Pedagogickém institutu, pozdější Pedagogické fakultě UP. V roce 1966 obhájil kandidátskou disertaci a v r. 1981 byl jmenován docentem (re-habilitace proběhla v 90. letech na FF UP). Na katedře českého jazyka a literatury PdF UP působil až do odchodu do důchodu v roce 1989. M. Krbec zemřel 12. února 2003, v roce 250. výročí Dobrovského narození.¹

Přestože jméno doc. PhDr. Miloslava Krbce, CSc., vnímá zasvěcená odborná veřejnost jako synonymum pro badatele o Dobrovském, jeho přínos české slavistice má širší dimenze: Miloslav Krbec vnesl vklad i do obecné fonetiky a zejména pak do fonetiky ruštiny. Je mj. spoluautorem oddílu o zvukové stránce jazyka a o písmu a pravopise v prvním svazku *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy*, nadčasovém díle, dodneška ceněném v lingvistické rusistice zejména pro důsledný konfrontační přístup k vykládané problematice.

V r. 1958 vydal M. Krbec se svými tehdejšími kolegy R. Zimkem a Č. Nováčkem skripta *Rusko-česká jazykovědná terminologie s úvodem do studia ruského jazyka*, která sloužila studentům ruštiny FF i PdF UP déle než dvě desetiletí.

Klasické vzdělání a hluboké znalosti diachronní lingvistiky zúročil M. Krbec nejen ve své vědecké práci, nýbrž i ve své pedagogické činnosti, neboť dlouhá léta přednášel kromě fonetiky a normativní mluvnice i historickou gramatiku. Oba směry své vědecko-pedagogické orientace, tedy fonetiku a diachronní lingvistiku, propojil již v rigorózní disertaci *K historickému vývoji české fonetické terminologie*. M. Krbec byl po mnoho let také výkonným redaktorem vědeckých sborníků řady Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Byl také dlouholetým členem a tajemníkem Komise pro vydávání spisů J. Dobrovského. Jeho jazykové znalosti mu dovozovaly publikovat a přednášet i v cizích jazycích, zejména v němčině a v ruštině.

Nejhlubší a nejtrvalejší přínos Miloslava Krbce české a evropské slavistice však bezesporu tkví v jeho badatelském odkazu o díle a osobnosti Josefa Dobrovského, zejména pak v jeho činnosti editorské. Konkrétní editorské počiny týkající se souhrnné personální bibliografie J. Dobrovského uvádějí J. Fiala a K. Slováčková v následujícím příspěvku tohoto sborníku. V dílčích Krbcových „dobrovskianách“ zaujímá ústřední místo pořádání a vydávání Dobrovského odeslané i přijaté korespondence, jemuž se M. Krbec kontinuálně věnoval od poloviny 50. let (prvotní im-

¹ Podrobnější curriculum M. Krbce obsahuje diplomová práce Kateřiny Slováčkové uvedená v bibliografii k tomuto příspěvku.

puls pravděpodobně vzešel od O. Králíka, jehož asistentem tehdy Krbec byl). Postupně vydal Dobrovského korespondenci s Karlem Gottlobem von Antonem (Berlin 1959, s V. Michálkovou), s J. Müllerem (1964), G. H. Pertzem (1983), J. von Hormayrem (1985), A. Habrichem (1985) a J. Chr. von Engelem (1989) – poslední tři edice ve spoluautorství se Z. Šimáčkem. Z dalších často citovaných Krbcových studií uveďme alespoň jeho ranou práci *Dobrovský o českém přízvuku* (1953) a stati *K problematice vydávání děl Josefa Dobrovského* (1973) a *Dílo Josefa Dobrovského ve světle jeho rukopisné pozůstalosti* (1988). V posledním desetiletí svého života věnoval doc. Krbec zvláštní pozornost vztahu Dobrovského k Olomouci (srov. jeho studie *Olomoucká lyceální knihovna a Josef Dobrovský* (1995), *Tři pastorační zastavení Josefa Dobrovského na Klášterním Hradisku* (1997), *Z olomouckého pobytu Dobrovského. Ohlédnutí s výhledy* (1998), *Co skrývá tzv. Missale dalmaticum? Popis olomouckého „Missale dalmaticum“* (s F. Sokolovou, 2001).

Archivace bohaté badatelské pozůstalosti M. Krbce se ujala knihovna olomouckého Centra Aletti, kde je uložena v archivu a zpřístupněna pro další zkoumání.²

Pozůstalost čítá několik desítek krabicových složek, jejichž obsah prozatím zůstává neroztříděn. Nicméně badatel, který se tohoto úkolu jednou ujme, bude mít situaci ulehčenu precizním přístupem, s jakým samotný Miloslav Krbec k archivaci svých materiálů přistupoval (exaktní popisky, číslování jednotlivých položek apod.). Přestože následnou manipulací bylo původní uspořádání materiálů narušeno, alespoň částečný řád zůstal zachován.

Převážnou část materiálů tvoří „dobrovskiana“, tedy podklady pro bádaní o Dobrovském. Jde především o xerokopie, fotokopie, ruční i strojpisné opisy Dobrovského přijaté i odeslané korespondence, jejíž převážnou část M. Krbec stihl připravit ke zveřejnění a vydat. Pozůstalost obsahuje též katalogové listky, svitky filmů i několik desítek disket s autorovými texty o Dobrovském, a především s Dobrovského bibliografií, jež se stala podkladem pro internetovou databázi literatury o Josefu Dobrovském, s jejíž realizací započal ještě sám M. Krbec za pomoci J. Fialy (podrobněji opět v následujícím příspěvku tohoto sborníku). Z početného okruhu odesílatelů či příjemců Dobrovského korespondence jmenujme namátkou např. J. Grimma, J. Müllera, J. Jungmanna, V. Hanku, J. Kopitara nebo K. Preuskeho, – jde tedy o podklady k edicím, které M. Kr-

² V knihovně Centra Aletti je deponována literární pozůstalost také dalších významných slavistů F. V. Mareše a V. Tkadlčíka.

bec postupně připravoval a vydával. Veškeré zmínky o Dobrovském, byť měly pouze regionální a marginální charakter, M. Krbec vytrvale vyhledával a objevoval v archivech a muzeích prakticky celé Evropy (jsou zde kopie materiálů z Budapešti, Lipska, Drážďan, Budyšina, Zhořelce, Leningradu a mnoha dalších míst).

Samostatnou složku materiálů tvoří separáty článků o Dobrovském a jeho významných i méně známých obrozeneckých současnicích a následovnicích a o slavistické problematice vůbec, což svědčí o širokých souvislostech, v jakých M. Krbec ke studiu Dobrovského přistupoval (jde např. o B. Bolzana, F. M. Pelcla, F. V. Heka, F. M. Klácela, Š. Lešku, F. J. Tomsu, C. F. Nappa či J. Palkoviče).

Mezi písemnostmi najdeme i část Krbcovy vlastní korespondence s přáteli a se spolubadatelí – M. Kudělkou, J. Fraňkem, dominikánem O. Norbertem, prof. Lewitschem, S. Kościuszkiem, G. M. Moisejevovou a dalšími).

Probíráme-li se literárním odkazem M. Krbce, s pokorou si uvědomujeme, s jakou opravdovostí a profesní poctivostí autor přistupoval ke svému vědeckému poslání. Považoval za samozřejmé, že cesta k vědecké pravdě vede ad fontes a často není přímočará, ale naopak trnitá a dlážděná tisíci hodinami mravenčí práce. Minuciózní zpracování Krbcových zápisků svědčí o jeho smyslu pro detail a poctivé snaze o badatelskou objektivitu a věrohodnost.

K dokreslení portrétu Miloslava Krbce bychom neměli pominout ani lidský rozměr jeho renesanční osobnosti. Pamatujeme si jej jako vzácného člověka nesmírně přejícího a laskavého jak ke svým kolegům, tak ke studentům. Jeho hřmotná, ke stáru charakteristicky nachýlená postava kontrastovala s dobrosrdečným úsměvem, jímž vůči svým bližním nikdy nešetřil. Jeho hluboké křesťanské přesvědčení mu pomáhalo překonávat nepřízeň osudu a dodávalo mu sílu i v době jeho těžké nemoci a nemoci jeho paní Ludmily, o kterou až do její smrti obětavě pečoval.

Na konci své profesní kariéry doc. Krbec nezištně rozdal část své bohaté odborné knihovny svým kolegům a žákům; vážím si toho, že jsem byla jednou z obdarovaných. „Byl typem vědce, který svou erudici užívá nikoli k posílení svého renomé, nýbrž ke službě společnému dílu.“³ Právě pojem služba došel v Krbcově životě a díle maximálního naplnění ve všech svých dimenzích, včetně té spirituální. Patřil ke skromným služebníkům vědy, na jaké se dnes snadno zapomíná. Je potěšující, že odka-

³ Komárek, K., Miloslav Krbec (3. 7. 1924 – 12. 2. 2003). Nekrolog. *Slavia* 72, Praha 2003, s. 263.

zu Miloslava Krbce se ujala zástupkyně nejmladší badatelské generace, Kateřina Slováčková, které se v bakalářské diplomové práci pod erudovaným vedením Jiřího Fialy digitalizaci prací o Dobrovském započatou docentem Krbcem podařilo dokončit a převést do internetové podoby. Završila tak významnou kapitolu vědeckého úsilí Miloslava Krbce a zpřístupněním databáze široké veřejnosti přispěla nejen k šíření povědomí o Josefu Dobrovském, ale i k šíření Krbcova vědeckého odkazu.

Prameny a literatura

- Badatelská pozůstalost Miloslava Krbce uložená v knihovně Centra Aletti v Olomouci, Křížkovského 2
- Bronská, L., Krbec, Miloslav, in: *Slovník osobností jazykovědné bohemistiky*. Machová, S. – Chvátalová, K. – Velčovský, V. (eds.). Dostupné z: <http://kcjl.modry.cz/studenti/slovník/Krbec%20Miloslav.doc>
- Komárek, K., Miloslav Krbec (3. 7. 1924 – 12. 2. 2003). Nekrolog, *Slavia* 72, Praha 2003, s. 263
- Krobotová, M., Malá vzpomínka na velkého člověka, in: Kolář, B. (ed.), *Z paměti literární Olomouce 2*, Olomouc 2006, s. 173–175
- Krobotová, M., Vzpomínka na významnou osobnost, *Žurnál UP* 19, Olomouc 2003, s. 3.
- Krobotová, M., Krbec, Miloslav, in: Černý, J. – Holeš, J. (eds.), *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*, Praha 2008, s. 360–361
- Kudělka, M., Krbec Miloslav, in: Kudělka, M. – Šimeček, Z. (eds.), *Československé práce o jazyce, dějinách a kultuře slovanských národů od r. 1760. Biograficko-bibliografický slovník*, Praha 1972, s. 254
- Slováčková, K., *Soupis literatury o Josefu Dobrovském. (Dokončení a digitální edice soupisu Miloslava Krbce)*, Bakalářská diplomová práce, vedoucí prof. PhDr. Jiří Fiala, CSc., Olomouc 2011, 49 stran + přílohy
- Zouharová, M., Životní jubileum Miloslava Krbce, *Jazykovědné aktuality* XXVII/1–2, s. 55–56

